

# YANLIŞ DİN EĞİTİMİNİN DOĞURDUĞU SONUÇLAR

Bütün tahrif edilmiş dinlerde din adamlarının kurdukları bir kutsallık zinciri vardır. Ördükleri bu kutsallık zincirine kimseyi dokundurmakta ve kendi mezhep imamlarının görüşlerini, koydukları kuralları taklit etmeyenler, mezheplerinin dışında kalan biri olarak görülmektedir. Kendi metodolojileri dışında olanları, kendilerinin haklarını gasp edenler ve haktan sapanlar olarak tanıtılmaktadır.

Yanlış din eğitiminin ilk doğurduğu şey, çağımızda daha yeni tanıtılmaya çalışılan paralel dindir. Bunu tarihî verilerden ve Kur'ân'ın sunduğu örneklerden çok kolaylıkla anlayabiliriz.

## 1- Paralel Dinin Oluşumu

Paralel din, kaynağının Allah'tan olduğu algısı yapılan, esasında ise şahısların oluşturdukları bir yapıdır.

Paralel dinin geçmişini; insanlardan, kendini ilk din adamı konumuna getirene,<sup>1</sup> cinlerden ise, İblis'e kadar götürebiliriz.

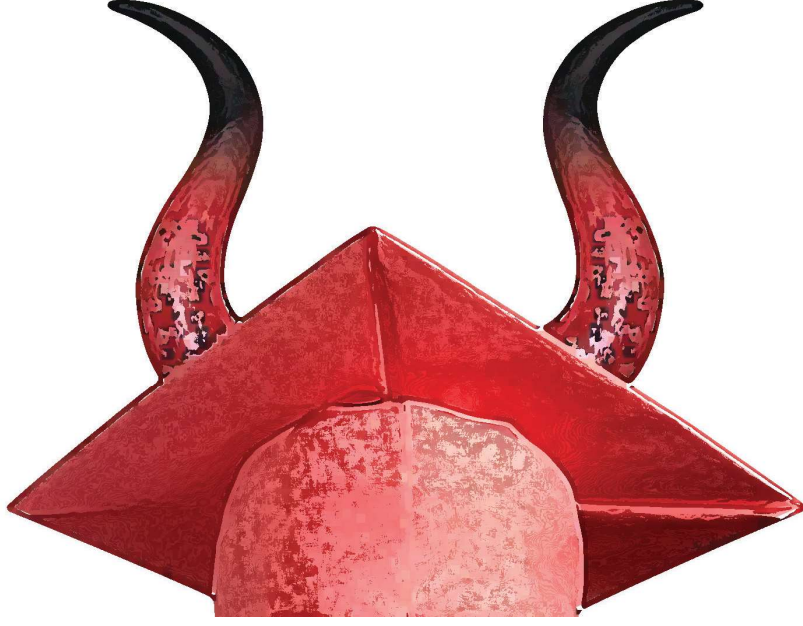
Allah Teâlâ, tüm insanlığın dini algılarının yarattığı (kâinat) ayetlerinden ve indirdiği (Kur'ân'ı Kerim) ayetlerinden beslenmesini istemektedir.<sup>2</sup> Her insan dinini; yâni yolunu, hakikati Allah'tan öğrenmeli ve onun vazgeçilmez öğretmeni Allah olmalıdır.

Gönderdiği Kitaplarda olaylardan ve kavimlerden bahsetmesi, insanların tarihsel bakışlarını evrenselliğe dönüştürmek içindir. Çünkü insanların her dönemde yaptıkları, bir sonraki dönemin ya aynısı ya da benzeri olarak tekrar edilebilir. Bu yüzden eski kavimlerde ve Ehl-i Kitâb'da kastedilen din adamları örneklerinin tarihte kalmadığını ve çağımızda da her zaman onlarla karşılaşacağımızı göz önünde bulundurmak

zorundayız. Önceki dinlerde olduğu gibi son dinin peygamberinin vefatının üzerinden çok geçmeden, h. II. asırdan sonra birçok İslâm bilginlerinin, kendileri için kurdukları metodolojilerine tâbi olan birçok cereyanlar oluşturduklarına şahit olmuştuk. Bunların oluşmasında, Müslümanlar arasında yayılan sosyal ve siyasî fitnelerin katkısı da çok olmuştur. Müslümanların birçoğu zamanla Ehl-i Kitâb'ın hatta Zerdüşterin ve Putperestlerin kendi bilginlerine verdiği vasıfların, yetkilerin benzerini kendi bilginlerine vermeye başladılar. Böylece herkes kendi yapılarını ve bilginlerini kutsamaya başlamış, onlarla ilgili ilahî mesaj olan Kur'ân'dan deliller getirmeye çalışmıştır. Bütün bunlarla birlikte Allah'ın yanı sıra Allah adına konuşanlar, Allah'ın dininin yanı sıra din sunanlar, Allah'ın Kitâb'ının yanı sıra "Bana da yazdırıldı!" diye kitap yazanlar, kural ve hüküm koyanlar ortaya çıkmış oldu. Tüm bunlar, adını şimdi koyduğumuz fakat tarih boyunca var olan paralel dini kuruluşlardır.

## A- Paralel Dinin Olumsuzlukları

Din algısı doğru olmadığı ya da başkaları tarafından doğru öğretilmediği takdirde din bir afyona dönüşür. Tarih boyunca kendi mezheplerini, tarikatlarını, cemaatlerini din diye sunan din adamları, öğrencilerine



dinlerini öğretirken “*Sen nasıl düşünüyor, nasıl inanıyorsun, fikrin nedir?*” diye değil; “*Sen böyle düşünmeli, fikrin ve inancın böyle olmalı, hak budur ve bundan başka hakikat yoktur.*” diyerekten bir din öğretmişlerdir. Bu şartlandırma metodu ile dinde kendi öğretilerine has iman şartları ve amel esasları oluşturulmuştur. Din adamları tarafından bunlar sunulurken, “Eğer bu esasların ve şartların herhangi birini ihmal eder ya da kabul etmezsen sen doğru dinden, doğru yoldan uzaklaşmış olursun.” tehdidi ihmal edilmemiştir. Tabii ki bu tehditler sözde ve yazıda kalmamış, kabul etmeyenler kendi usûllerine göre cezalandırılmış, bazıları öldürülmüş, hapse atılmış, bazılarından ise malı ya da eşi elinden alınmıştır.

Yeryüzünde insanlar için en tehlikeli yapı, paralel din yapısıdır. Bu yapı, Allah’ın gönderdikleri ile her zaman paralel olarak devam etmiş ve maalesef büyük çoğunluk tarafından kabul görmüştür. Paralel dini oluşturanlar, din adamları ve devlet adamlarıdır. Örneğin, Yahudiliğin, Hristiyanlığın ve İslâm’ın dâhilinde kurulan mezhepler, cemaatler, sistemler, Allah’ın dinine karşı ortaya çıkan paralel dini yapılarıdır.

Hulefa-i Raşidin’den sonra günümüze kadar var olan ve kurulan devlet kuruluşlarının hiçbiri Allah’ın koyduğu ilkeleri gündeme getirmemiştir. Herkes kendi yapısını korumaya çalışmaktadır. Bu yapılara karşı çıkanlar itham edilmekte, sapık ya da ajan olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. Örneğin; Türkiye’de devlete karşı

kurulan paralel yapı herkes tarafında kınanmakta fakat asırlardır Allah’ın dinine karşı oluşturulan paralel dinî yapılanmalar (az bir kısım hariç) gündeme bile getirilmemektedir. Asıl devrilmesi gereken yapıların bu tür yapılar olduğunu bu yazımızda da hatırlatmak istiyoruz.

Bu gün birçok cereyanların kendilerine has kitapları ve kabullendikleri din adamlarının yazıları, kitapları sergilenmekte ve toplandıkları yerde bunlar okutulmaktadır. Bazılarının yanlarında Kur’ân olsa da çoğu zaman O’ndan öğretilerini öğrenmek amacıyla değil; kendi görüşlerine destek amacıyla istifade edilmektedir.

Her mezhep âlimleri ve idarecileri kendi toplumunun hidayetçileri sayılır. Kur’ân-ı Kerîm ise başından sonuna kadar bu tür düşüncelere, özellikle insanları oldukları konumdan çıkarıp Allah ile arasındaki yardımcı şahıslar, kurtarıcılar edinmeyi yasaklamaktadır:

**De ki: Ben de tıpkı sizin gibi bir insanım. Bana sizin tanrınızın bir tek tanrı olduğu vahyediliyor. Artık kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa hemen iyi bir iş yapsın ve Rabbine ibadette kimseyi ortak etmesin.<sup>3</sup>**

Kur’ân, Allah-kul ilişkisinde tevhidi yâni isim ve sıfatlarında herhangi bir varlığın Allah’a ortak koşulmamasını temel ilke olarak kabul eder. Aslında Kur’ân’dan önceki bütün kitapların temel ilkesinin bu olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Allah’a ait herhangi

bir niteliğin diğer varlıklara izafe edilmesi veya yarı tanrısal vasıfların onlarda bulunduğu ileri sürülmesi en büyük günah (şirk) sayılır.<sup>4</sup> Bütün Kutsal Kitaplar özellikle Kur'ân-ı Kerim, insanları Allah'a şirk koşmaması hususunda uyarmaktadır:

**Allah'a kul olun; ona hiçbir şeyi ortak koşmayın...**<sup>5</sup>

Bütün tahrif olunmuş dinlerde din adamlarının kurdukları bir kutsallık zinciri vardır. Ördükleri bu kutsallık zincirine kimseyi dokundurmamakta ve kendi mezhep imamlarının görüşlerini, koydukları kuralları taklit etmeyenler, kendilerinden biri olarak görmemektedir. Kendi metodolojileri dışında olanları, kendilerinin haklarını gasp edenler ve haktan sapanlar olarak tanıtılmaktadır.

Yeryüzünde insanlar için en tehlikeli yapı, paralel din yapısıdır. Bu yapı, Allah'ın gönderdikleri ile her zaman paralel olarak devam etmiş ve malesef büyük çoğunluk tarafından kabul görmüştür.

Dinin, Allah'ın dininden çıkıp şahısların dinine yani paralel dine nasıl dönüştüğünü; Sufi ve Şia'dan iki örnek ile açıklamak istiyoruz:

Şia'ya göre; *"Her kim imamı tanımazsa Allah'tan tanımamıştır. Allah'tan tanımayan bir kimse Allah'tan başkasına ibadet eder. Onu tanıyan kimse mü'min ve onu inkâr eden kimse de kâfirdir."*<sup>6</sup>

*"Zamanının imamını tanımadan ölen Cahiliye üzere ölmüştür."*<sup>7</sup> hadisini ehl-i Sünnet ve Şia müşterek olarak nakletmişlerdir.

Şia'nın dini algılama yöntemlerini kısaca şöyle özetleyebiliriz: *"Din adamları (imamlar, seyidler, ayetullah ve benzerleri) dinin muhafızlarıdır. Kutsal mesajın yorumlanmasında onları yegâne otorite olarak görmeli ve alçak gönüllü bir tavırla bize verdikleri bilgileri almamızdır. Din adamlarının doğruladığı hiçbir*

*şeye karşı gelmemeliyiz, çünkü onlar Allah'ın elçilerinin soylarından gelmektedirler."*<sup>8</sup>

Sufilere göre; *"Haklı dahi görünse, müridin üstadına itirazı haramdır."*<sup>9</sup>

*"Mürid, şeyhinin terbiyesinde ölü yıkayanın elindeki ölü gibi olmalıdır ki, şeyh, müride istediği gibi hareket edebilsin."*<sup>10</sup>

Ehl-i tasavvufa göre metafizik âleme dair peygamberin getirdiği ve insanlara tebliğ ettiği bilgiler dışında bilgiler de edinmek mümkün olmaktadır.<sup>11</sup> Bu -peygamberlere bile verilmeyen- bilgi, keşf<sup>12</sup> yoluyla elde edilir ki; bu bilgiye her tarikatın kendi şeyhleri sahip oluyorlar. Onlar bu keşfi bilgiyle gayb âlemine bile nüfuz edebilirler. Gazali, bu ilmi elde edenlerin kalp gözlerindeki perdelerin kalktığını ve Levh-i Mahfuz'daki yazılı olan şeylerden bir kısmının kalbe yansıdığını; böylece gaybı, ileride olacak olayları ve diğer şeyleri gördüğünü söyler.<sup>13</sup>

Ayrıca tüm tarikatlar kendilerini sağlam bir temele dayandırmak için şeyhlerini Rasûlullah'a bağlayan bir silsile ileri sürmüşlerdir. Mürit, şeyhi vasıtasıyla Peygambere bu silsile ile ulaşır ki; buna "râbîta"<sup>14</sup> denilir. Râbîta'nın tarikatındaki târifi şöyledir: *"Râbîta, İlahî-Zâtî sıfatlarla tahakkuk etmiş ve müşahede makamına varmış birine kalbi bağlayıp, huzur ve gıyabında o zatın suretini hayal hazinesinde muhafaza etmekten ibarettir."*<sup>15</sup> Tarikatçılara göre, bir şeyhe mutlak surette bağlanmak zorunludur; mürşidi olmayanın rehberi şeytan olur.<sup>16</sup>

Tarikatların inanç esasları hemen hemen birbirine yakındır. Birinin dediğini diğeri destekler mahiyettedir. Çünkü hepsi aynı ideolojinin aynı kültürün temsilcileridir. Bir tarikatçının şeyhi ile ilgili iddia ettiğinin aynısını bir başka tarikatçı kendi şeyhinde de olabileceğini düşünür. Sadece intisap ettikleri şeyhleri, silsileleri farklıdır. Genelde bu silsilenin başı Sünnilerde Ebu Bekir'e, Şia'da Ali'ye varıyor.

Kur'ân'da olduğu gibi bütün ilâhî kitapların ortak amacı, Allah'ın birliği inancını iletmek ve insanların Allah'la kendi aralarına koydukları bütün nesnelere



şirk olduğunu bildirmektir. Allah Teâlâ'nın en çok ikaz ettiği ve bağışlamayacağı günahın şirk olduğu da malumdur. En çok sakınılması gereken bu inanç, maalesef çoğu insanların -eskiden olduğu gibi günümüzde de- savunduğu bir din haline gelmiştir.

Şirk dinin mensuplarının, özellikle Kur'ân'da yerilen din adamlarının en önemli özelliklerinden birinin; Allah'a ve Kitâb'ına değil, imamlarına ve onların kitaplarına çağırılmaları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, kendilerinden olmayanların bâtil yolda olduklarını ve cehenneme gideceklerini söylemeleridir:

**Yahudiler, 'Hristiyanların bir temeli yoktur.' derler. Hristiyanlar da 'Yahudilerin bir temeli yoktur.' derler. Oysa hepsi de o Kitâb'ı (Tevrat) okurlar. Bilmeyenler de tıpkı onların dediği gibi derler. Allah, uyuşamadıkları konuda Kıyamet günü aralarında kararını verecektir.**<sup>17</sup>

Geleneksel toplumların ve onların önderleri olan din

adamlarının en önemli özelliği, savundukları dini Allah adına savunmalarıdır. Her toplumda tahrif edilen dinin genel olarak usûlü şöyledir: *"Gerçek budur, bundan başka gerçek yoktur."*<sup>18</sup>

Kendilerinden öncekilerin din algısını aynen miras almış din adamlarının en büyük silahlarından birinin *"Kendileri Gibi Olanların Cennetlik Olacağını"* söylemeleridir. Böylece kendileri dışındakileri cehennemlik ilan ederek, uydurdukları şeylere daha çok bağımlı kalmalarını sağladılar.

Allah'ın dinini evrensel niteliklerden çıkarıp kendilerine özgün bir dine dönüştüren Yahudi ve Hristiyan din adamlarının kendileri dışındaki kimselerin doğru yolda olmadıkları ve dolayısıyla kendileri gibi olmayanların cennete giremeyecekleri iddiasını Kur'ân şöyle haber vermektedir ki, aynı iddianın Müslüman din adamları tarafından da ileri sürüldüğü görülmektedir:

**Dediler ki: "Yahudi veya Hristiyan olandan başkası**

Bu mezhepler önce kendi metodolojilerini kurdular; sonra da bu metodolojilerine göre doğru ve eğri olanı seçtiler. Her grup kendi metodolojilerine uyanları doğru, uymayanları sapık ilan ettiler. Hiçbiri de bu konuda Kur'ân'ı esas almamışlardır.

**cennete giremeyecektir.” Bu onların kuruntusudur. De ki: “Doğru söylüyorsanız delilinizi getirin.”<sup>19</sup>**

İdeolojilerini din diye sunan ve bu sebeple kendilerini özel konuma getiren bu tip din adamları ve savunucularının aslında şeytanın tuzağına düştüğünü, asılsız kuruntularla avunduğunu Kur'ân şöyle cevaplamaktadır:

**De ki: “Ey kitap ehli! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirilmiş olanı tam yerine getirmedikçe temelsiz kalırsınız. Rabbinden Sana indirilen (Kur'ân) onlardan çoğunun azgınlığını ve küfrünü arttıracaktır. Artık o kâfirlere üzülme.”<sup>20</sup>**

Ehl-i Kitâb din adamlarının kendilerini özel konuma getirme hastalığının çok geçmeden Müslümanlar arasında da yayıldığı müşahede edilmektedir. Hatta Müslümanlarda bu daha da ileri boyuta ulaşmıştır. Kendi içlerinde bile birçok gruplara bölünerek; bir grup kendilerinin Sünni, diğeri Şia, bir başkası Sûfi ya da Cemaat mensubu olmasıyla kurtulacaklarını söylemişlerdir. Bununla da yetinmeyerek kendi aralarında fırkalara, cemaatlere bölünerek kendilerini hak dinin, kurtuluşun yolcuları olarak görmüşlerdir.<sup>21</sup>

Kısaca söylessek, bütün bu fırkalarda esas olan Kur'ân'ın ön gördüğü inanç ve yaşam şekli değil; kendilerinin ön gördüğü mezhebe veya cemaate mensup olmaktır.<sup>22</sup> Bu konuda örneğin, “Kim ehl-i sünnetin minhecinden ayrılırsa, onların ortak görüşlerine aykırı düşünürse sapmıştır.”<sup>23</sup> şeklinde uydurma bir hadisi ele almaktadırlar. Şia ise muhalif olarak kendi usûllerine ve görüşlerine uymayanların sapıttığını söyler ki, bu iddialarına dayanak yaptıkları

rivayetlerden bir kaçı şöyledir:

*“İbrahim'in milleti ancak bizim şia'mızdır, diğer insanlar buna dâhil değildir.”<sup>24</sup>*

*“Nesebini (inancını) sorduğunda Alevi değilse, o kişinin Ahiret günü övüneceği hiçbir şeyi yoktur.”<sup>25</sup>*

Her fırkanın kendine göre yorumladığı ve Ebu Hureyre'den Ahmed ibn Hanbel, Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace ve Hâkim'den rivayet edilen meşhur bir hadiste şöyle buyrulmaktadır:

*“Yahudiler 71 fırkaya bölündüler. Hristiyanlar da 72 fırkaya ayrıldılar. Ümmetim de pek yakında 73 fırkaya ayrılacaktır.”<sup>26</sup>*

Bu hadisi rivayet edenlerin bir kısmı her ne kadar hadise sahih deseler de başta Tirmizi, Ebu İsa, İbn Hazm gibi hadis âlimlerinin birçoğu bu hadisin zayıf olduğunu dile getirmişlerdir.<sup>27</sup> Bu rivayetlere, sonradan “Bir fırka dışında hepsi ateştedir.” sözü eklenmiştir ki, hadis âlimleri hem sened hem de metin ve mana bakımından kabul edilemez olduğunu söylemiş ve bu kışkırtıcı ifadeyi reddetmişlerdir.<sup>28</sup> Bundan başka Muaviye, İbn Ömer, İbn Amr'dan yapılan rivayetlerde kurtulacak fırkanın “cemaat”,<sup>29</sup> “benim ve ahabımın bulunduğu yol üzere olanlar”,<sup>30</sup> “ehl-i beyt”,<sup>31</sup> “ehl-i sünnet”<sup>32</sup> olduğu haber verilmektedir.

Kur'ân'ı Kerîm böyle bir ayrımcılıkta bulunmanın yanlış olduğunu bildirmekte, ehl-i Kitâb olan din adamlarının da vaktiyle böyle bir yanlıgı içine düştüklerini ve kurtuluşun kendilerince uydurdıkları paralel dinde (mezhep, tarikat, cemaat), Allah'ın yakınından dostlar edinmekte değil, mü'min olarak Allah'ın indirdiklerine uyup, hayırlı işler yapmakla olduğunu haber vermektedir:

*“İş ne sizin kuruntularınızla ne de Ehl-i Kitâb'ın kuruntularıyla olur. Kötülüğü kim yaparsa cezasını görür. Böylesi kendine Allah'ın yakınından ne bir dost ve ne de yardımcı bulacaktır. İster erkek, ister kadın olsun, kim mümin olarak iyi işler yaparsa onlar da cennete gireceklerdir. Onlara zerre kadar haksızlık yapılmayacaktır.”<sup>33</sup>*

# Notlar

1. Bu şahsın kim olduğu bilinmemektedir.
2. Mülk 67/1-4; Rûm 30/30; Âli İmrân 3/83.
3. Kehf 18/110.
4. Karstlı, İbrahim Hasan, Kutsal Kitaplara Göre Din Adamları, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010, s. 36.
5. Nisâ 4/36.
6. Allame Meclisî, Bihar'ül Envar, 23/88.
7. Kuleynî, Üsulul-Kafi, 1/377, 2/20; Allame Meclisî, Biharul-Envar, c. VIII, s. 366.
8. Shehzade Kashif Ahmed, (Dini Anlamada) Kur'an Yeter mi?, Çev: Afşin Bilgili, Karachi, 1998, s. 55.
9. Mehmet Zahit Kotku, Tasavvufi Ahlak, c. II, s. 5.
10. Mehmet Zahit Kotku, Tasavvufi Ahlak, c. II, s. 245.
11. Polat, Salahattin, Hadis Araştırmaları, İnsan Yayınları, İstanbul, 2000, s. 141.
12. Keşf, süfilerce müctehidlerin ictihadı gibi görülür ve şeyhlerinin ilahi gaybi bilgilerini oluşturur. (Öngören, Reşat, Ehl-i Sünnette Tasavvufun Yeri, Ensar Yay., İstanbul, 2006, s. 165.)
13. Gâzâlî, İhyau-Ulumiddin, Bedir Yayınevi, İstanbul 1989, c. I, s. 57.
14. Râbîta, sözlükte "bağlamak" manasına gelen rabt kökünden türeyen ve iki şeyi birbirine bağlayan ip; alaka, bağ, münasebet anlamına gelir. (Tosun, Necdet, DİA, "Rabîta", 34/378.) Rabîta, sözlükte "sarılmak", "bağlamak" manasıdır. (Müfredat, "Rabîta" md.)
15. Bayezit Devlet Kütüphanesi, No. 243435, s. 18.
16. Aydın, Ferit, Rabîta ve Nakşibendilik, Süleymaniye Vakfı Yay., İstanbul, 2000, s. 34.
17. Bakara 2/113.
18. Şeriati, Ali, Dine Karşı Din, İşaret Yay., Çev: Hüseyin Hatemi, İstanbul, 2000, s. 13.
19. Bakara 2/111.
20. Mâide 5/68.
21. Bu mezhepler önce kendi metodolojilerini kurdular; sonra da bu metodolojilerine göre doğru ve eğri olanı seçtiler. Her grup kendi metodolojilerine uyanları doğru, uymayanları sapık ilan ettiler. Hiçbiri de bu konuda Kur'an'ı esas almamışlardır. Kur'an'la bağdaşmayan iddiaları ve metodolojileri için uygun gelen hadislere, sahabe kavillerine, âlimlerin yorum ve fetvalarına başvurmuşlardır.
22. Hava, Said, El Esas Fis-Sünne, Yayın Pazarlama, Çev: Ural, A., Çetintaş, R., İstanbul, 1992, c. VIII, s. 93.
23. İbn Teymiye, Takiyuddin b. Ebil Kasım b. Hadr, Mecmû'u'l-Fetava, thk., Abdurrahman b. Kasım; ibn Muhammed, Darul-Arabiyye, 3/348; Hava, Said, age., 8/115.
24. Küleyni, a.g.e., c. VIII, s. 35.
25. <http://www.velâyet.com/index.php?topi-c=24925.0Ebu Nevves.Âyetullah Tehrani sitesi>.
26. İbn Hanbel, Müsned, c. II, s. 332; Ebu Davud, age., bab: "Kitabul-Sünnet" Had. 4596, c. II, s. 208; Tirmizi, es-Sünne, "İman", Had. 2640, c. V, s. 25; İbn Mace, es-Sünen, "Fiten", Had. 3991, c. II, s. 1321.
27. Tirmizi, age., İman, 5/26; Aclûni, İsmail b. Muhammed, Keşfu'l-Hafa ve Müzilü'l-İlbas amma İşteheramine'l-Ehadisi ala Elsine-ti'n-Nas, Daru'l- Kütübi'l-İlmiyye, Suriye-Dımaşk, 1422/2001, s. 151; İbn Hazm, el-Fasl fil Mil el-ve'l-Nihal, thk., İbrahim Nasr, Abdurrahman Umeyra, 3/292; Geniş bilgi için bkz: Ünal, Hârun, Mevzuat, s. 484-494.
28. İbn Mâce, age., Fiten, Had: 1392, c. II, s. 1322; el-Makdisî, bu rivayetin tam zıddı olan rivayet nakletmiştir. Geniş bilgi için Ünal, Hârun, age., 490.
29. Ebu Davud, "Sünnet", Had: 4597, c. II, s. 208; İbn Mace, "Fiten", 3992, c. II, s. 1322.
30. Tirmizi, İman, Had: 2641, c. V, s. 26; Geniş bilgi için bak., Ünal, Hârun, age., s. 484-494.
31. Aclûni, age., had: 446, c. I, s. 150-151; Küleyni, age., c. VIII, s. 35; Ünal, Hârun, age., s. 492.
32. İbn Teymiye, age., c. III, s. 345; Daha sonraları "Ehl-i sünnet vel cemaat" olarak ifade edilecek olan inancın temeli, kendileriyle ilgili rivayet edilen birçok ifadelere dayanmaktadır. (Keleş, Ahmet, Ehl-i Sünnet (Bilimsel Birikim), Sebat Ofset Matbaacılık, Konya, 2006, s. 29; Geniş bilgi için bkz. Ahmed Selam, Ma Ene Aleyhi ve Asbâbî Dirasetün fı Esbabi İttifakil-Ümmeti, Dâru'l İbn Hazm, Beyrut, 1998, s. 15-25.)
33. Nisâ 4/123-124.